

Σχέδιο μαθήματος - Φύλλο εργασίας

Ενότητα 1η - προοίμιο, στίχοι 1- 26

Κυρίως προοίμιο (του ποιητή) : ραψωδία α, στ. 1 - 13, **παρουσίαση του Οδυσσέα**

2ο προοίμιο (της Μούσας) : ραψωδία α, στ. 14 - 25, **η αρχή της ιστορίας του**

Κυρίως προοίμιο - η δομή του :

1. Η επίκληση (στ. 1) → Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο, να μου ανιστορήσεις, ...
2. Η διήγηση (στ. 2-11) → σύντομη παρουσίαση της υπόθεσης , δηλ. της επιστροφής με περιπέτειες του Οδυσσέα στην Ιθάκη
3. Η παράκληση (στ. 12-13) → ο ποιητής παρακαλεί τη Μούσα να ξεκινήσει την αφήγηση από όποιο σημείο θέλει εκείνη

Ερωτήσεις - θέματα προς διερεύνηση και γνώση

(συμβουλευτείτε και τα σχόλια του βιβλίου σας, κάτω από το κείμενο)

1. Προκειμένου ο ποιητής να αφηγηθεί την ιστορία του, επικαλείται τη Μούσα, ζητά τη βοήθειά της . Γιατί ;
2. Ο ποιητής παρουσιάζει τον ήρωά του στο α΄ προοίμιο χωρίς να τον κατονομάσει , αποδίδοντάς του όμως κάποια χαρακτηριστικά - τυπικά γνωρίσματα που ήξεραν καλά οι ακροατές, ώστε να μη χωράει αμφιβολία ότι πρόκειται για τον Οδυσσέα. Να αιτιολογήσετε παρακάτω το καθένα από αυτά , με βάση όσα αναφέρονται :
 - α. πολύτροπος →.....
 - β. εκπορθητής →.....
 - γ. κοσμογυρισμένος →.....
 - δ. πολύπειρος →.....
 - ε. πολύπαθος →.....
 - στ. φιλέταιρος (εταίρος = ο σύντροφος) →.....
3. Με ποια από τα επίθετα που αποδίδονται στον Οδυσσέα θα μπορούσε να ταυτιστεί και ο Έλληνας της ομηρικής εποχής που του αρέσει να ταξιδεύει κι έχει ήδη δημιουργήσει δύο αποικισμούς ; Προσέξτε τον χάρτη στη σελίδα 8 του βιβλίου σας για να αναφέρετε και τον χώρο εξάπλωσης των Ελλήνων

4. Στο α΄ προοίμιο παρουσιάζεται η **ηθική αρχή** που ισχύει σε ολόκληρο το έπος : Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να δράσει όπως θέλει, ωστόσο οι θεοί θα τον τιμωρήσουν, αν ξεπεράσει τα ανθρώπινα όρια, αν διαπράξει ύβρη . Επομένως, έχει την προσωπική ευθύνη για το αποτέλεσμα των πράξεων και των επιλογών του. Σε ποιο σημείο της αφήγησης (και πώς) επιβεβαιώνεται αυτή η βασική αρχή ;

5. Στίχος 1 : Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο, να μου ανιστορήσεις...

Στίχος 12 : Από όπου θες, θεά, ξεκίνα την αυτή την ιστορία ... Ποιο λογοτεχνικό σχήμα ή τεχνική του ποιητή υπάρχει εδώ ; →.....

2ο προοίμιο - της Μούσας, στ. α14 - 25

1. Συμπληρώστε τα κενά : Στο α΄ ή κυρίως προοίμιο παρουσιάστηκε ο Οδυσσεύς και ο αγώνας του για τον στην Ιθάκη από το χρονικό σημείο της της Τροίας, μέχρι και τον.....

των συντρόφων στο νησί του θεού Ήλιου. Στο β΄ προοίμιο το θέμα της Οδύσσειας ολοκληρώνεται, καθώς μαθαίνουμε ότι τον νόστο του Οδυσσεύα δυσκολεύουν :

Η θεά, η εχθρότητα του θεού και στην πατρίδα του οι Τον Οδυσσεύα συμπαθούν

2. Ο ποιητής (με τη μεσολάβηση της Μούσας που τον εμπνέει) επιλέγει να ξεκινήσει την εξιστόρηση των γεγονότων όχι από την αρχή(αμέσως μετά την άλωση της Τροίας), αλλά από τη μέση (**in medias res** → στη μέση των πραγμάτων).Έτσι, η εξιστόρηση αρχίζει με τον Οδυσσεύα να βρίσκεται στο

3. Με ποια άλλα τυπικά γνωρίσματα συμπληρώνεται η παρουσίαση (ηθογράφηση) του Οδυσσεύα στο β΄ προοίμιο ;

4. Να εντοπίσετε και να αναλύσετε τις τρεις αντιθέσεις που συναντούμε στο προοίμιο (στ. 1- 25) Θα σας βοηθήσει και η άσκηση 5, σελ. 20 του βιβλίου σας

5. Η τεχνική της **προοικονομίας** : Συχνά ο ποιητής μάς προετοιμάζει, μάς προϊδεάζει για όσα θα ακολουθήσουν. Για παράδειγμα, στους στίχους 20 - 21, με την απόφαση των θεών προοικονομείται η επιστροφή του Οδυσσεύα στην Ιθάκη. Να εντοπίσετε ακόμα μία περίπτωση προοικονομίας στο προοίμιο

6. Να καταγράψετε δύο μεταφορές από το κείμενο που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα και να εξηγήσετε το γιατί .

7. **Ανθρωπομορφισμός** των θεών : Συχνά οι θεοί παρουσιάζονται με ανθρώπινα γνωρίσματα και αδυναμίες .Εντοπίστε τα στον Ποσειδώνα και στην Καλυψώ .

Σχέδιο μαθήματος - Φύλλο εργασίας

Ενότητα 2η - στίχοι α26 -108

Θεματικά κέντρα :

α. Η ευθύνη του ανθρώπου για τις πράξεις του μέσα από το παράδειγμα του Αίγισθου → αναφορά από τον Δία

β. Το θέμα του Οδυσσέα → αναφορά από την Αθηνά

γ. Η απόφαση των θεών για τον νόστο του Οδυσσέα

δ. Το σχέδιο της Αθηνάς για τη δρομολόγηση της επιστροφής του ήρωα στην Ιθάκη

Ας καθορίσουμε τις υποενότητες του κειμένου μας με τα θέματα - τίτλους της καθεμιάς :

στίχοι 26 - 30 →.....

στίχοι 31 - 51 →.....

στίχοι 52 - 72 →.....

στίχοι 73 - 92 →.....

στίχοι 93 - 108 →.....

Ραψωδία α , στίχοι 26 - 72 (να μελετάτε πάντα και τα σχόλια του βιβλίου σας)

1. Πώς εξηγείται η απουσία του Ποσειδώνα από το συμβούλιο των θεών ;

2.α. Με ποιο τρόπο ο παρέβη Αίγισθος την ορισμένη μοίρα του και ποιες ήταν γι' αυτόν οι συνέπειες ;

β. Το ίδιο θέμα το συναντήσαμε ξανά στο προοίμιο, όταν μάθαμε για τουςπου από δικό τους φταίξιμο.....

..... .Ποια βασική αρχή επιβεβαιώνεται ξανά εδώ ; Συμπληρώστε το σχήμα :

θεϊκή→ μη συμμόρφωση →.....

3. Διαβάστε το σχόλιο 5, σελ. 21 καθώς και τη νεοελληνική παράδοση για τον ρόλο της μοίρας, του πεπρωμένου στην ανθρώπινη ζωή (παράλληλο κείμενο : Οι Μοίρες, σελ. 23 σχ. βιβλίου και πίνακας) και εντοπίστε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στη νεοελληνική αντίληψη για τη μοίρα και στην αντίληψη του ανθρώπου της ομηρικής εποχής

4. α. Με βάση όσα συζητήσαμε στο **2**, συμπληρώστε τα κενά της εργασίας 4, σελ. 24 του βιβλίου σας **β.)** Η αναφορά του Δία στην ιστορία του Αίγισθου για ποιο γεγονός μας προετοιμάζει ; (προοικονομία)

5. Αφού μελετήσετε τον λόγο της Αθηνάς, να αναφέρετε πού αποσκοπεί, τι θέλει η θεά να πετύχει και με ποιον τρόπο το μεθοδεύει : **α.** Σε ποιο θέμα συμφωνεί αρχικά με τον Δία; **β.** Τι αναφέρει για τον Οδυσσέα ; **γ.** Σε ποιο πρόσωπο αποδίδει το φταίξιμο για την κατάσταση του ; **δ.** Ποιον κατηγορεί και γιατί, κλείνοντας τον λόγο της ;

6.α. Εντοπίστε τις αντιθέσεις με τις οποίες παρουσιάζει την εικόνα του Οδυσσέα η Αθηνά και συμπληρώστε τα ζητούμενα, με βάση τους στίχους 55 - 71 :

γενναίος, αλλά, καθώς.....,

ζει σ' έναν παράδεισο με μια θεά που τον, όμως εκείνος.....

.....,

αν και ευσεβής προς τους θεούς,.....

β. Από τα γνωρίσματα αυτά που συνθέτουν την εικόνα του ήρωα, ποιο πιστεύετε ότι είναι το σπουδαιότερο, και γιατί ;

7. Ανθρωπομορφισμός : Η κοινωνία των θεών παρουσιάζεται ως αντανάκλαση προς το καλύτερο της ανθρώπινης → Οι θεοί ταξιδεύουν , δέχονται θυσίες - προσφορές των ανθρώπων και ανταποδίδουν (σχέσεις ανταποδοτικές, όπως και σήμερα συμβαίνει με τα τάματα των πιστών), αποτελούν μια πατριαρχική κοινωνία, έχουν συναισθήματα, εκτιμούν αξίες - αρετές , τιμωρούν τις ανθρώπινες παραβάσεις των θεϊκών όρων.

Αφού μελετήσετε το σχόλιο 5 , σελ. 24 του βιβλίου σας, , να επισημάνετε και να υπογραμμίσετε περιπτώσεις ανθρωπομορφισμού των θεών στο κείμενο

8. Τα επίθετα στα έπη του Ομήρου είτε είναι **τυπικά - χαρακτηριστικά**, αποδίδουν δηλ. στο πρόσωπο ή πράγμα που συνοδεύουν ένα χαρακτηριστικό και γνωστό γνώρισμα (πολύτροπος άντρας, φημισμένος Αίγισθος), είτε είναι **περιγραφικά** , δηλ. περιγράφουν μια εικόνα (ψηλές κολόνες) . Να χαρακτηρίσετε τα επίθετα που ακολουθούν :

άγρυπνον αργοφονιά →..... νησί κατάφυτο →.....

γενναίος Οδυσσέας →..... αργίτικα καράβια →.....

περίβρεχτο νησί →..... ευρύχωρη Τροία →.....

9. Στο κείμενο εναλλάσσονται 2 αφηγηματικές τεχνικές : **η αφήγηση** σε γ' πρόσωπο **και ο διάλογος** σε α' πρόσωπο που κυριαρχεί, καθώς προσθέτει δραματικότητα και παρουσιάζει ζωντανά τα πρόσωπα. Αυτό σημαίνει ότι ο ραψωδός , με τον κατάλληλο επιτονισμό της φωνής και την αλλαγή της έκφρασης, υποδούταν και ζωντάνευε τον συγκεκριμένο κάθε φορά ήρωα, ενώ άλλοτε ιστορούσε τα γεγονότα σε γ' πρόσωπο, ως παντογνώστης αφηγητής.

Να μεταφέρετε τον πρωτοπρόσωπο λόγο του Δία , στίχοι 36 - 39 σε τριτοπρόσωπο, και να διατυπώσετε προφορικά τις εντυπώσεις σας :

Ο Δίας παίρνει τον λόγο αναφέροντας ότι
.....
.....

10. Προοικονομίες της ενότητας : Να τις υπογραμμίσετε στο κείμενο και να τις σχολιάσετε προφορικά

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ : Διαβάστε το ποίημα του Γιώργου Σεφέρη : Πάνω σ' έναν ξένο στίχο και βρείτε αν και πώς ο μεγάλος μας ποιητής εμπνέεται από τη μορφή του Οδυσσέα (η αξία των ομηρικών επών) :

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14866/>

Ραψωδία α, στίχοι 73 - 108

1. Στην απάντησή του προς την Αθηνά ο Δίας αποδεικνύεται σύμμαχος, ή εχθρός του Οδυσσέα (και πώς φαίνεται αυτό) ;

2. α. Ποιος θεός και γιατί εχθρεύεται τον ήρωα ; β. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να τον βλάψει ;

3. Υποθέστε ότι ο Ποσειδώνας παρευρίσκεται στο συμβούλιο των θεών και απευθύνεται στον Δία . Ένας μαθητής αναλαμβάνει τον ρόλο του Δία κι ένας άλλος του Ποσειδώνα σε ένα σύντομο διάλογο επιχειρημάτων για το θέμα του Οδυσσέα .

4. Στ. 90 - 92 : Τότε κι ο Ποσειδών ... μόνος εκείνος ν' αντιμάχεται : Εδώ παρουσιάζεται η αντίληψη για την υποχρέωση του ενός (του Ποσειδώνα) να υποταχθεί στη γνώμη των πολλών (όλων των άλλων θεών) → Η αντίληψη αυτή επικρατεί στο πολίτευμα της ,που δεν έχει ακόμα εμφανιστεί στα γεωμετρικά χρόνια, φαίνεται ωστόσο ότι οι άνθρωποι θα ήθελαν να ισχύει η συγκεκριμένη αρχή στη λήψη των αποφάσεων .

5. Η Αθηνά παρουσιάζει ένα σχέδιο με δύο άξονες . Ποιο είναι, τι προβλέπει ;

α.).....
.....
.....

β.).....
.....
.....
.....

6. Με ποια γνωρίσματα ο ποιητής μάς σύστησε τον βασικό του ήρωα στην ενότητα α 26 - 108 ; Να τα καταγράψετε αιτιολογημένα σε μία παράγραφο , με βάση όσα είπαν για εκείνον η Αθηνά και ο Δίας .

7. Να επιλέξετε έναν από τους παρακάτω όρους για να χαρακτηρίσετε τους επόμενους στίχους, λέξεις, ή φράσεις του κειμένου :

χαρακτηριστικό επίθετο, προοικονομία, διάλογος, περιγραφικό επίθετο, ανθρωπομορφισμός, αφήγηση:

• τον θεϊκό Οδυσσέα →.....

•... Εσένα ωστόσο, Δία Ολύμπιε, ως πότε αλύγιστη θα μείνει η βουλή σου; Ο Οδυσσέας δεν ήταν που θυσίες σου πρόσφερε στην ευρύχωρη Τροία, πλάι στ' αργίτικα καράβια; Πώς και γιατί τόσο θυμός γι' αυτόν, ω Δία ; »
Της αντιμίλησε ευθύς ο Δίας, που τα σύννεφα συνάζει:
«Κόρη μου εσύ, τι λόγος βγήκε από το στόμα σου ανεμπόδιστος! ...

→.....

• τον ισόθεο Πολύφημο →.....

• τον Ερμή, ψυχοπομπό κι αργοφονιά →.....

• καλλιπλόκαμη νεράιδα →.....

• ας στείλουμε αμέσως τον Ερμή ... στις Ωγγίαις το νησί με δίχως καθυστέρηση να βρει την καλλιπλόκαμη νεράιδα και να της πει την απαράβατη εντολή μας, τον νόστο του καρτερικού Οδυσσέα, πως πρέπει να επιστρέψει.

→.....

• το μοναδικό του μάτι →.....

• ... ο Ποσειδών, της γης κυρίαρχος, αυτός οργίστηκε εναντίον του →.....

Σχέδιο μαθήματος - Φύλλο εργασίας

Ενότητα 3η - στίχοι : α109 - 173

Θεματικά κέντρα : α. Η εφαρμογή του β' μέρους του σχεδίου της Αθηνάς

β. Η φιλοξενία της θεάς από τον Τηλέμαχο

γ. Το ήθος του Τηλέμαχου και των μνηστήρων

1. Ο χώρος : το επίπεδο της δράσης αλλάζει → από τον Όλυμπο (θεϊκό επίπεδο) στην Ιθάκη (ανθρώπινο επίπεδο) Ουσιαστικά, όμως, με την παρουσία στην Ιθάκη της Αθηνάς, τα δύο επίπεδα συναντιούνται. Ο χρόνος : Βρισκόμαστε στην 1η ημέρα από τις 41 της Οδύσσειας

2. Στους στίχους αυτούς έχουμε την ενανθρώπιση της θεάς Αθηνάς : την εμφάνισή της δηλαδή με τη μορφή ενός θνητού. Σε άλλες περιπτώσεις ένας θεός μπορεί να εμφανιστεί με τη θεϊκή μορφή του, οπότε έχουμε θεϊκή επιφάνεια, ενώ είναι δυνατόν να εκδηλωθεί και η αθέατη θεϊκή βοήθεια με τη μορφή συμπαράστασης, θείας φώτισης κ.λ.π.

3. Παρατηρήστε προσεκτικά στην απεικόνιση τα μέρη ενός ομηρικού ανακτόρου και σημειώστε σταδιακά, καθώς προχωρούμε, όσα αναφέρονται (δείτε και σελ.37 σχ. βιβλ.) :

ΤΟ ΟΜΗΡΙΚΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ

σημείο όρος

α,β. εξώθυρα
γ. στοά (αυλής)
δ. πρόθυρο (μεγάρου)
ε. στοά (μεγάρου)
ζ. παχί
η. διάδρομος
θ. θάλαμος

1. πέτρες λαξευτές
2. κολόνες
3. βωμός του Δία
4. σκάλες
5. εστία
6. σκάλα εσωτερική

Με τη διαγράμμιση δηλώνονται οι χώροι του επάνω ορόφου, οι οποίοι κανονικά δε θα εμφανίζονταν σε μια κάτοψη.

(Το διάγραμμα βασίζεται στο σχέδιο που παραθέτει ο W. W. Merry στη σ. ΙΧ του 1ου τόμου της έκδοσής του *Homer Odyssey*)

4. Αφού μελετήσετε στη σελ. 30 (μέρος Γ)του βιβλίου σας τη διαφορά εικόνας και σκηνής, να συμπληρώσετε ό,τι λείπει :

α' σκηνή :

→ στίχοι : 109 - 115

β' σκηνή : Η Αθηνά στην αυλή του ανακτόρου της Ιθάκης και η υποδοχή της από τον Τηλέμαχο - στίχοι →

γ' σκηνή : Ο Τηλέμαχος και η Αθηνά στη μεγάλη αίθουσα → στίχοι.....

δ' σκηνή : → στίχοι 162-173

5. Μια σκηνή αποτελείται από πολλές εικόνες , στις οποίες μάλιστα ο Όμηρος συνηθίζει να επιμένει σε ουσιώδεις λεπτομέρειες , που κάνουν πειστική με τη ζωντάνια τους την αφήγηση, ενώ συγχρόνως αποκαλύπτουν πτυχές από τον πολιτισμό των ανθρώπων της εποχής . Εδώ, μάλιστα, έχουμε περιγραφική αφήγηση, καθώς η αφήγηση εναλλάσσεται με ένα πλήθος από περιγραφικές εικόνες .

Να αναφέρετε δύο εικόνες (οπτικές και ακουστικές)από κάθε σκηνή που σας εντυπωσίασαν με τις χαρακτηριστικές τους λεπτομέρειες .

6. Πώς συμπεριφέρονται οι μνηστήρες στους στίχους 119 - 126 ; Ποια ανάλογη συμπεριφορά (τη συναντήσαμε στο προοίμιο)μάς θυμίζουν οι ενέργειές τους και για ποιο γεγονός μάς προετοιμάζει ο ποιητής ; (προοικονομία)

7. Ο θεσμός της φιλοξενίας : πρόκειται για ένα θεσμό της ομηρικής και γενικότερα της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας που ήταν αναγκαίος και απαραίτητος, καθώς δεν υπήρχαν οργανωμένα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας των ανθρώπων, αλλά ούτε και ένα οργανωμένο σύστημα υποδοχής και διαμονής των ξένων .

Το πόσο ανεπτυγμένος ήταν ο θεσμός αυτός είχε να κάνει με τον ανθρώπινο πολιτισμό: έτσι, ο Κύκλωπας αρνείται να σεβαστεί τον θεσμό της φιλοξενίας και θα τον δούμε αργότερα να δηλώνει στον Οδυσσέα ότι δεν φοβάται τους θεούς, ούτε καν τον Δία που είναι προστάτης των ξένων (ονομαζόταν Ξένιος).

Η φιλοξενία οδηγούσε συχνά στην απόκτηση στενών δεσμών φιλίας , γεγονός που εξυπηρετούσε τις συμμαχίες των αρχόντων - ευγενών.

Αυτός που φιλοξενεί ονομάζεται ξενιστής, ενώ με τη λέξη ξένος δηλώνεται είτε αυτός που έρχεται από άλλη χώρα, είτε ο φίλος, ο μουσαφίρης (ο ξενιζόμενος) .

8. Η εθιμοτυπία της φιλοξενίας (οι καθιερωμένοι κανόνες που τηρούνται κατά τη φιλοξενία , δείτε και τα παράλληλα κείμενα στις σελίδες 28 και 29) :

α. εγκάρδια υποδοχή του ξένου με προσφώνηση - χειραψία και πρόσκληση σε φιλοξενία

β. προσφορά λουτρού από δούλες που του αλείφουν με λάδι το σώμα και του δίνουν καθαρά ρούχα να φορέσει

γ. προσφορά γεύματος με κάθισμα σε τιμητική θέση , παροχή νερού για να πλυθεί, εκλεκτή μερίδα φαγητού , ποτό και σε επίσημες περιπτώσεις διοργάνωση γιορτής ή αγώνων

δ. μετά το γεύμα ερωτήσεις προς τον ξένο : ποιος είναι, από πού κατάγεται, για ποιο σκοπό έχει έρθει

ε. ικανοποίηση του αιτήματός του, στο βαθμό που είναι δυνατό

στ. προσφορά διαμονής για όσες μέρες χρειαστεί ο ξένος

ζ. αποχαιρετισμός με προσφορά δώρων που επισφραγίζουν τη φιλία

9.α.) Με ποιες από τις παραπάνω ενέργειες ο Τηλέμαχος φιλοξενεί την Αθηνά - Μέντη στην ενότητα αυτή ; Να τις εντοπίσετε στο βιβλίο σας και να υπογραμμίσετε τους σχετικούς στίχους **β.)** Ποιες έχουν διαχρονικό χαρακτήρα ; (ισχύουν και σήμερα)

10 . Ας δούμε κάποια στοιχεία υλικού πολιτισμού : να γράψετε δίπλα στα πρόσωπα που αποτελούν το υπηρετικό προσωπικό τις υπηρεσίες που προσφέρει το καθένα και τα σκεύη που χρησιμοποιούνται - να προσέξετε και την εικονογράφηση του βιβλίου σας :

κήρυκες (στίχοι 123, 164) →.....

.....

κήρυκας (στίχοι 161, 171) →.....

.....

παιδόπουλα πρόθυμα (στ.124, 125-126) →.....

.....

μια παρακώρη (στ.154 - 158) →.....

.....

η σεβαστή κελάρισσα (στ. 157)) →.....

ο τραπεζάρχης (στ. 159-160) →.....

.....

δούλες (στ. 165) →.....

έφηβοι (στ. 166) →.....

11. Είδαμε στο 6 μια πρώτη εικόνα των μνηστήρων και του τρόπου που συμπεριφέρονται. Ας ολοκληρώσουμε τις εντυπώσεις μας γι' αυτούς με βάση τις ενέργειές τους, τις διαθέσεις των άλλων απέναντί τους ή τους χαρακτηρισμούς που τους αποδίδει ο ποιητής :

α. στους στίχους 149 - 151: →.....

.....

.....

β. στους στίχους 162 - 173 : →.....

.....

.....

.....

12. Η εικόνα του Τηλέμαχου : Να επιλέξετε από τα παρακάτω γνωρίσματα όσα πιστεύετε ότι αντιστοιχούν στην εικόνα του , όπως μάς παρουσιάστηκε από τον ποιητή, και στη συνέχεια να τα αιτιολογήσετε γραπτά :

τολμηρός, ανώριμος νέος, φιλόξενος , άβουλος, αδιάφορος, άτολμος οραματιστής, ικανός να αναλάβει πρωτοβουλίες, κρατά παθητική στάση σε όσα συμβαίνουν, προσηλωμένος στη σκέψη του πατέρα του, αφιλόξενος, στεναχωρημένος για την κατάσταση στο παλάτι, ευγενικός, ευτυχισμένος

13. Υπάρχει αντίθεση ανάμεσα στην εικόνα του Τηλέμαχου και σε αυτή των μνηστήρων ;

14. Είδαμε στην εισαγωγή της Οδύσσειας ότι τα ομηρικά έπη , εκτός από τη μυκηναϊκή εποχή, προβάλλουν και την εποχή κατά την οποία γράφονται, δηλαδή τη εποχή , που, ενώ είναι ειρηνική, παρουσιάζει ωστόσο και πολιτικές συγκρούσεις . Μπορείτε να εντοπίσετε μια τέτοια πολιτική σύγκρουση στην ενότητα αυτή ;

15. Να κάνετε τις αντιστοιχίσεις :

1. Είπε κι ευθύς δένει...του ανέμου (στ.109-111)	A. προοικονομία
2. αγέρωχους μνηστήρες	B. στοιχείο παραμυθιού
3. λεπτούργημένο θρόνο	Γ. χαρακτηριστικό επίθετο
4. Έβλεπε ... σαν πρώτα ...(στ.129 - 132)	Δ. περιγραφικό επίθετο
5. καρτερόψυχου Οδυσσέα	

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ - ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ : ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΓΚΡΕΚΟ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

...Την άλλη μέρα βραδιάστηκα κοντά σ' ένα χωριό. πεινούσα , ήμουν κουρασμένος ολημέρα να περπατώ στα κατσάβραχα. δε γνώριζα κανένα στο χωριό και μήτε κάτεχα τ' όνομά του. Μα ήμουν ήσυχος· ήξερα, όποια πόρτα κι αν χτυπήσεις σε κρητικό χωριό , θα σου ανοίξει·θα στρωθεί για το χατίρι σου τραπέζι και θα κοιμηθείς στα πιο καλά σεντόνια του σπιτιού. Ο ξένος είναι ακόμα στην Κρήτη ο άγνωστος θεός· κι όλες μπροστά του οι πόρτες κι οι καρδιές ανοίγουν .

Μπήκα στο χωριό, νύχτωνε πια, οι πόρτες όλες σφαλιχτές, μες στις αυλές τα σκυλιά μυρίστηκαν τον ξενομπάτη κι άρχισαν να γαβγίζουν. Πού να πάω ; ποια πόρτα να χτυπήσω; Εκεί που καταφεύγουν όλοι οι ξένοι, στο σπίτι του παπά. Οι παπάδες στα χωριά μας δεν είναι μορφωμένοι, λίγα τα γράμματά τους, δεν μπορούν να συζητούν θεωρητικά για τα δόγματα του χριστιανισμού· μα ζει ο Χριστός μέσα στην καρδιά τους , και κάποτε τον βλέπουν με τα μάτια τους , πότε στο προσκεφάλι ενός λαβωμένου στον πόλεμο, πότε, την άνοιξη, να κάθεται κάτω από μian ανθισμένη μυγδαλιά.

Μια πόρτα άνοιξε, μια γριούλα με λυχνάρι στο χέρι πρόβαλε να δει ποιος είναι ο ξένος που μπήκε τέτοια ώρα στο χωριό. Στάθηκα.

- Πολλά τα έτη, κυρά μου, της είπα γλυκαίνοντας τη φωνή μου να μην τρομάξει , είμαι ξένος, δεν έχω πού να κοιμηθώ· κάμε μου τη χάρη να μου δείξεις το σπίτι του παπά.

-Μετά χαράς, παιδί μου· θα κρατώ και το λυχνάρι να μη σκοντάψεις. Ο Θεός , ας είναι καλά, αλλού έριξε το χώμα, αλλού τις πέτρες· σ' εμάς έλαχαν οι πέτρες· κοίτα χάμω πού πατάς κι ακλούθα μου.

Μπήκε μπροστά με το λυχνάρι, στρίψαμε τη γωνιά, φτάσαμε σε μια δοξαρωτή πόρτα· απόξω ήταν κρεμασμένο ένα φανάρι.

Να το σπίτι του παπά, είτε η γριούλα.

Σήκωσε το λυχνάρι, έριξε το φως στο πρόσωπό μου, αναστέναξε· έκαμε κάτι να πει , το μετάνιωσε.

-Ευχαριστώ, κυρούλα, της είπα, και να με συμπαθάς· καληνύχτα.

Με κοίταζε, δεν έφευγε.

-Αν το καταδέχεσαι, είπε, κόπιασε να κονέψεις στο φτωχικό μου.

Μα εγώ χτυπούσα κιάλας την πόρτα του παπά. Άκουσα βαριά βήματα στην αυλή, η πόρτα άνοιξε, πρόβαλε μπροστά μου ένας γέροντας με χυμένα μακριά μαλλιά στους ώμους, με κάτασπρα γένια· χωρίς να με ρωτήσει ποιος είμαι και τι θέλω, άπλωσε το χέρι.

-Καλώς όρισες, μου 'πε· είσαι ξένος; κόπιασε μέσα.

Μπήκα· άκουσα φωνές, πόρτες ανοιγόκλεισαν, μερικές γυναίκες τρύπωξαν στη διπλανή κάμαρα βιαστικές κι εξαφανίστηκαν. Μ' έβαλε ο παπάς και κάθισα στον καναπέ.

-Να συμπαθάς τη γυναίκα μου, την παπαδιά, είπε· είναι λίγο αδιάθετη, εγώ θα σου μαγερέψω, θα σου βάλω σοφρά να δειπνήσεις, θα σου στρώσω το κρεβάτι να κοιμηθείς.

Η φωνή του ήταν βαριά και θλιμμένη· τον κοίταξα· ήταν χλωμός πολύ και τα μάτια του πρησμένα και κατακόκκινα, σα να 'χε κλάψει. Δεν έβαλα τίποτα κακό στο νου μου, έφαγα, κοιμήθηκα, το πρωί ήρθε ο παπάς και μου 'φερε σ' ένα δίσκο ψωμί, τυρί και γάλα. Άπλωσα το χέρι, τον ευχαρίστησα και τον αποχαιρέτησα.

-Πήγαινε στην ευκή του Θεού, παιδί μου, μου 'πε· ο Χριστός μαζί σου.

Έφυγα. Στην άκρα του χωριού ένας γέρος πρόβαλε· έβαλε το χέρι στο στήθος, με χαιρέτησε.

-Και πού πέρασες τη νύχτα, παιδί μου; με ρώτησε.

-Στου παπά το σπίτι, γέροντα, αποκρίθηκα.

Ο γέρος αναστέναξε.

-Ε, τον κακομοίρη, είπε, και δεν κατάλαβες τίποτα;

-Τι να καταλάβω;

- Ο γιος του, ο μοναχογιός του, πέθανε χτες το πρωί· δεν άκουσες τις γυναίκες που τον μοιρολογούσαν;

-Δεν άκουσα τίποτα, γέροντα· τίποτα.

-Τον είχαν στη μέσα κάμαρα του σπιτιού και θα τον μοιρολογούσαν σιγανά, να μην ακούσεις και στενοχωρηθείς. Άε στο καλό!

Τα μάτια μου είχαν βουρκώσει.

-Τι, κλαις; έκαμε ο γέρος ξαφνιασμένος· είσαι νέος, δε συνήθισες ακόμα το θάνατο·
άε στο καλό!

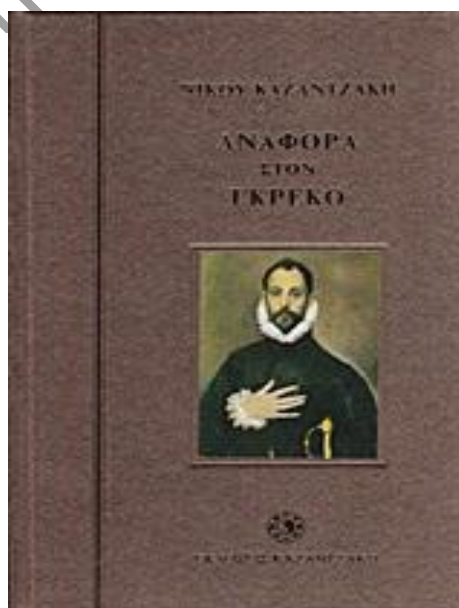
(Κεφ. ΚΒ, Η Κρήτη)

ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Το έργο του Ν. Καζαντζάκη (1883 - 1957), «Αναφορά στον Γκρέκο» αποτελεί μια αυτοβιογραφία του την οποία αφιερώνει στον μεγάλο «παππού» και συντοπίτη του Δομήνικο Θεοτοκόπουλο, ή Ελ Γκρέκο.

1. Αναδιηγηθείτε προφορικά το περιστατικό στο οποίο αναφέρεται το απόσπασμα.
2. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι το έγραψε ο συγγραφέας, τι ι θέλησε να μας δείξει με αυτό ; Να υπογραμμίσετε μέσα στο απόσπασμα τα σημεία που αποκαλύπτουν τον στόχο του .
3. Στο κείμενο παρουσιάζεται μια εκδοχή της ελληνικής φιλοξενίας , την οποία γνωρίζουμε από τα χρόνια του Ομήρου. Να αναφερθείτε στις φάσεις μέσα από τις οποίες εξελίσσεται (περνάει) και να βρείτε τυχόν ομοιότητες με όσα μάθατε για την ομηρική φιλοξενία και το τυπικό της στη ραψωδία α 109 -173 της Οδύσσειας.
4. Από όσα αναφέρονται στο παραπάνω απόσπασμα , υπάρχει κάτι που σάς προξένησε ιδιαίτερη εντύπωση ; Να το αφηγηθείτε σε μια παράγραφο 8 - 10 σειρών και να εξηγήσετε το γιατί.

Οι εργασίες 3 και 4 να γίνουν γραπτά στο τετράδιο της Οδύσσειας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Ομηρικά έπη Οδύσσεια α' γυμνασίου - βιβλίο εκπαιδευτικού (Μ. Σαμαρά, Κ. Τοπούζης, έκδ.2009)
- ✚ Ομηρικά έπη Οδύσσεια α' γυμνασίου - βιβλίο μαθητή (Μ. Σαμαρά, Κ. Τοπούζης , έκδ.2009)
- ✚ Ομηρικά έπη 1 Ομήρου Οδύσσεια α' γυμνασίου - βιβλίο μαθητή (Γ. Μ. Ιγνατιάδης, Λ. Κακουλίδης , Απ. Χαραλαμπίδης , έκδ. 2000)
- ✚ Ομηρικά έπη 1 Ομήρου Οδύσσεια α' γυμνασίου - βιβλίο εκπαιδευτικού (Γ. Μ. Ιγνατιάδης, Λ. Κακουλίδης , Απ. Χαραλαμπίδης , έκδ. 2000)
- ✚ Μ. Σαμαρά, Ομήρου Οδύσσεια, προγραμματισμός της διδασκαλίας της στην α' γυμνασίου , περιοδικό Νέα Παιδεία , τ. 6,7,8
- ✚ Όλγας Κομνηνού - Κακριδή , Σχέδιο και τεχνική της Οδύσσειας
- ✚ Ν. Καζαντζάκη , Αναφορά στον Γκρέκο